

Ouders en LOB: dat gaat prima samen!

‘Op onze school voeren we loopbaangesprekken met leerlingen om ze te helpen bij het maken van keuzes. Sinds afgelopen schooljaar hebben we een nieuwe aanpak: we geven leerlingen een thuisopdracht mee, zodat ze met hun ouders in gesprek gaan. Later in het schooljaar presenteren de leerlingen op een ouderbijeenkomst hun LOB opdrachten aan kleine groepjes ouders. Dit werkt: de leerling krijgt de hoofdrol en ouders komen niet alleen luisteren, maar brengen ook wat: feedback, vragen aan leerlingen en hun eigen ervaringen.’

DOOR MARIËTTE LUSSE, ANNETTE DIENDER, MARINKA KUIJPERS, MONIQUE STRIJK & ANNET HERMANS

An het woord is een docent van een vmbo. Op zijn school hebben ze een vorm gevonden om twee belangrijke thema's - loopbaanoriëntatie en ouderbetrokkenheid - met elkaar te verbinden. En met een bemoedigend resultaat: de reflectie met leerlingen op de loopbaan wordt beter, en ouders krijgen een duidelijker plek in het meedenken over die loopbaan.

Toerusten voor de toekomst

Het doel van onderwijs is om leerlingen goed toe te rusten voor hun toekomst. Daarbij gaat het niet alleen om het halen van een diploma, maar ook om het leren maken van keuzes voor leren en werk. Omdat niet alleen de school, maar ook ouders een grote rol spelen in de schoolloopbaankeuzes (bijvoorbeeld de keuze voor profiel, stage of vervolgopleiding), is het van belang

dat school en ouders samenwerken in de begeleiding van de leerlingen. Maar hoe geef je die samenwerking vorm als ouders weinig zicht hebben op het onderwijssysteem, of als de drempel naar school hoog is? Zeventien grootstedelijke vmbo-scholen hebben in schooljaar 2016 – 2017 geëxperimenteerd om ouderbetrokkenheid bij LOB te realiseren¹. Op basis van (onderzoek naar) de ervaringen van deze scholen is een handreiking met loopbaangerichte ouderactiviteiten ontwikkeld die de kwantiteit en kwaliteit van gesprekken tussen leerlingen, ouders en school over schoolloopbaankeuzes bevordert. Het waarom, wat en hoe van deze werkwijze bespreken wij in dit artikel.

Handreiking en onderzoeksverslag

De 'Handreiking ouders en lob' is ontwikkeld door Mariette Lusse (expert ouderbetrokkenheid), Marinka Kuijpers (expert loopbaanleren), Monique Strijk (promovenda ouders en lob), Annette Diender en Annet Hermans (procesbegeleiders), in opdracht van het ministerie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De handreiking is te vinden in de Gereedschapskist voor beter samenwerken met ouders (www.hr.nl/gereedschapskist) van Hogeschool Rotterdam en op de website van het Expertisepunt LOB (www.expertisepuntlob.nl). Het onderzoeksverslag van het City Deal project is ook beschikbaar (Kuijpers, Strijk, Lusse & van Schie, 2018).

Het belang van goede schoolloopbaankeuzes

Sinds 2016 is de loopbaanontwikkeling van vmbo-leerlingen een verplicht onderdeel van het examenprogramma. Leerlingen verdiepen zich hierbij in hun motieven en kwaliteiten, in welk werk bij hen past, hoe ze dat kunnen bereiken en wie hen daarbij kan helpen (zie Kuijpers, Meijers & Gundy, 2011). Goede loopbaankeuzes zijn van belang om de positie van jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten. Nog steeds kiezen te veel (v)mbo-leerlingen voor een studierichting die niet goed past bij hun interesses en capaciteiten of met matige kansen op werk. Dat geldt in het bijzonder voor jongeren met laagopgeleide ouders. Een verkeerde keuze leidt tot veel switchen, weinig motivatie om de opleiding af te maken en in het slechtste geval tot voortijdige schooluitval wat de kans op werkloosheid vergroot (WRR, 2009).

De rol van ouders bij schoolloopbaankeuzes

Ouders spelen een belangrijke rol in schoolloopbaankeuzes, vooral als zij met hun kind in gesprek gaan over ervaringen, kwaliteiten en motieven en meedenken over de inzet van mensen uit het netwerk van het gezin en over vervolgstappen voor de leerling (Kuijpers e.a., 2018). Alle ouders, ongeacht hun opleidingsniveau, kunnen een belangrijke rol spelen in de schoolloopbaanontwikkeling van hun kind en die rol speelt zich vooral thuis af (Desforges & Abouchaar, 2003). Omdat ouders niet altijd weten hoe ze hun rol het beste kunnen uitvoeren, bemoeien zij zich soms echter helemaal niet of juist te sturend met schoolloopbaankeuzes, of beperkt het gesprek zich tot de vraag 'wat wil je later worden?'

Samenwerken met ouders aan schoolloopbaankeuzes

Het is belangrijk dat scholen een loopbaangericht partnerschap aangaan met ouders in de begeleiding van de schoolloopbaanontwikkeling van de leerlingen (Strijk & Diender, 2017). De basis van dit partnerschap is een positief contact met alle ouders,

bijvoorbeeld door het voeren van kennismakingsgesprekken (Lusse, 2013; Strijk & Diender, 2017). Vervolgens hebben ouders nodig dat scholen hen *informer*en over de loopbaanontwikkeling van hun kind, het LOB-programma dat de school biedt, de manier waarop ouders hun kind thuis kunnen begeleiden en de actuele stand van zaken op de opleidingsmarkt. Scholen kunnen ouders bovendien *ondersteunen* door hun gerichte handvatten te bieden voor het voeren van het gesprek thuis over de loopbaan. Tot slot kunnen scholen daadwerkelijk *samenwerken* met ouders door de begeleiding die school en ouders de leerling bieden op elkaar af te stemmen (Strijk & Diender, 2017). Scholen hoeven zich daarbij niet alleen op ouders te richten: ook hoger opgeleiden uit het netwerk van de familie kunnen een rol spelen in de begeleiding van het kind bij schoolloopbaankeuzes en een rolmodel zijn voor de leerling (Lusse, 2013).

LOB-activiteiten en ouderactiviteiten vervlechten

Het is voor scholen wel even zoeken hoe zij het partnerschap met ouders kunnen vormgeven en hoe zij ook lager opgeleide ouders over de drempel naar school kunnen krijgen. De pilots met de vmbo-scholen hebben tot een praktische aanpak geleid. De basis van de aanpak wordt gevormd door drie activiteiten:

- *LOB-thuisopdrachten*, bedoeld om (de kwaliteit van) het gesprek dat ouder en kind thuis voeren over de loopbaanontwikkeling te vergroten.
- *Loopbaangerichte voortgangsgesprekken*: gesprekken tussen mentor, ouder en leerling over de loopbaanontwikkeling van de leerling.
- *Interactieve ouderbijeenkomsten*: ouderbijeenkomsten waarin ouders en leerlingen een actieve rol hebben en handvatten krijgen om het gesprek thuis voort te zetten.

Deze ouderactiviteiten worden vervlochten met het LOB curriculum van de leerlingen (LOB-lessen, bliksemstages, praktijkopdrachten en dergelijke) (Lusse & Diender, 2014; Lusse e.a., 2018). Het onderzoek (Kuijpers e.a., 2018) leverde positieve resultaten op ten aanzien van de ondersteuning vanuit scholen aan ouders en de ondersteuning van ouders aan leerlingen, vooral als de scholen kiezen voor een combinatie van activiteiten.

Samenwerken met ouders aan LOB in de praktijk

De scholen namen bestaande LOB-activiteiten en contactmomenten met ouders als startpunt. Zij brachten hier een logische lijn in aan, maakten de ouderactiviteiten meer loopbaangericht en voegden waar nodig ouderactiviteiten toe.

Een voorbeeld is een school die de bliksemstage in de tweede klas als startpunt heeft genomen. Zij zijn ouders hier tijdens de pilot bij gaan betrekken. De school heeft het voortgangsgesprek voorafgaand aan de bliksemstage gebruikt om de activiteiten aan te kondigen. Kort daarna krijgen leerlingen een thuisopdracht mee waarmee ze met hun ouders hun kwaliteiten in kaart brengen om op basis hiervan een keuze te maken voor een bliksemstage. Na afloop van de bliksemstage geven de leerlingen een presentatie van hun ervaringen aan de ouders tijdens

¹ Vmbo-scholen uit Almere, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Zaandam werkten met deze nieuwe aanpak.

De klassieke jaarlijkse ouderavond is omgevormd tot een interactieve ouderbijeenkomst

een ouderbijeenkomst. Door deze presentaties krijgen ouders op een interactieve wijze zicht op de interesses van leerlingen en wat dit betekent voor de profielkeuze van hun kind. Leraren merken dat ouders op deze manier meer zichtbaar betrokken zijn bij de loopbaankeuzes van hun kind. Leerlingen vinden deze vorm van reflectie zinvoller dan wanneer zij een verslag maken waar vervolgens niemand naar kijkt: 'Het presenteren aan ouders was leuk. Meestal praten mijn ouders met de leraar. Nu ben ik er bij en praat ik met mijn ouders over mij.'

Een ander voorbeeld betreft de school die begonnen is bij de standaard rapportgesprekken en de collectieve ouderavond. Zij hebben LOB daarin als rode draad vervlochten. Aan het begin van het schooljaar vindt een kennismakingsgesprek plaats waarin wordt aangekondigd wat de leerling dit schooljaar in het kader van LOB gaat doen en op welke momenten de ouders daarover meepraten. De rapportgesprekken zijn vervangen door loopbaan-gerichte voortgangsgesprekken, waarin de leerling een presentatie geeft over de voortgang van zijn lob-traject. De klassieke jaarlijkse ouderavond is omgevormd tot een interactieve ouderbijeenkomst, waarin niet alleen informatie wordt gegeven, maar leerlingen ook met hun ouders in gesprek gaan (in spelvorm) en er ruimte is voor discussie en uitwisseling. Deze ouderavond wordt voorafgegaan door een thuisopdracht die past bij het leerjaar (bijvoorbeeld over kwaliteiten, profielkeuze, stage of vervolgopleiding). Ouders hebben veel waardering voor deze werkwijze: 'Het was fijn dat het zo gedaan werd. Niet van 'kies maar iets en kom er maar mee', het werd begeleid. Je krijgt hulp en dan ga je thuis verder. Thuis praat ik nu meer met mijn kind'. Ook leerlingen stellen het op prijs: 'Je wordt meer gemotiveerd. Je maakt niet alleen je keuze, je krijgt de mening van de mentor en je ouders.'

Na een schooljaar uitproberen van de nieuwe aanpak merken scholen dat het contact met ouders positiever is en dat

het beter lukt om de leerlingen meer regie te geven in hun schoolloopbaan. Bovendien ervaren scholen dat ouders en kinderen meer in gesprek gaan met elkaar en beter beslagen ten ijs komen op gesprekken met school. De scholen doen steeds meer ervaring op in het uitwerken en vervlechten van de activiteiten. Dit kan als inspiratie dienen voor andere scholen - en niet alleen in het vmbo - om de aanpak te gaan uitproberen. ●

Referenties

- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review, research report 433*, London: Department for education skills.
- Kuijpers, M., Strijk, M., Lusse, M. & van Schie, L. (2018). *Ouderbetrokkenheid bij loopbaanontwikkeling bij vmbo-leerlingen*. Den Haag: Ministerie van SZW.
- Kuijpers, M., Meijers, F. & Gundy, C. (2011). *The relationship between learning environment and career competencies of students in vocational education*. *Journal for Vocational Behavior*, 78 (1) 21-30.
- Lusse, M., Kuijpers, M., Strijk, M., Diender, A. & Hermans, A. (2018). *Handreiking Ouders en LOB*. Den Haag: Ministerie van SZW.
- Lusse, M. & Diender, A. (2014). *Samenwerken aan schoolsucces. School en ouders in het vo en mbo*. Bussum: Coutinho.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam.
- Strijk, M. & Diender, A. (2016). *Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan. Plannen maken in co-creatie*. Hogeschool Rotterdam, 2016.
- WRR (2009). *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren*, WRR-rapport nr. 83 Amsterdam: Amsterdam University Press.